

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับระดับก่อนประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 - ช่วงชั้นที่ 2 (ป.1 - ป.6) ปีการศึกษา 2548 จำนวน 12,357 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 369 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 แบบเลือกตอบ

ตอนที่ 3 แบบปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ และความถี่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นต่างๆ เรียงตามลำดับคือ ชั้นการมีส่วนร่วมตามที่โรงเรียนกำหนด ชั้นการมีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินการกับโรงเรียน ชั้นรับรู้ข่าวสารจากโรงเรียน แต่ชั้นที่ผู้ปกครองมีอำนาจการควบคุมโรงเรียน เป็นอันดับสุดท้าย

กิจกรรมที่ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ เรียงตามลำดับดังนี้ กิจกรรมการส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้จัดให้นักเรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่นอกเหนือจากการเรียนที่โรงเรียน กิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนให้เหมาะสมกับสภาพชุมชน ท้องถิ่น กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการสร้างขวัญกำลังใจครูในการปฏิบัติงาน แต่กิจกรรมที่ผู้ปกครองมี

ส่วนร่วมเป็นอันดับสุดท้ายคือ การจัดทำแผนงาน โครงการและกิจกรรมทางวิชาการ

สำหรับการไม่มีมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ไม่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ กิจกรรมการพิจารณาครูเข้าสอนในชั้นต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

2. สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นต่าง ๆ เรียงตามลำดับคือ ชั้นการมีส่วนร่วมตามที่โรงเรียนกำหนด ชั้นรับรู้ข่าวสารจากโรงเรียน ชั้นเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินการกับโรงเรียน แต่ชั้นที่ผู้ปกครองมีอำนาจการควบคุมโรงเรียน เป็นอันดับสุดท้าย

กิจกรรมที่ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณ เรียงตามลำดับดังนี้ กิจกรรมการระดมเงินบริจาคเพื่อสนับสนุนการศึกษา กิจกรรมการหารายได้ของโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ กิจกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน แต่กิจกรรมที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นอันดับสุดท้ายคือ การจัดสรรงบประมาณตามแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

สำหรับการไม่มีมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ไม่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ กิจกรรมการควบคุมการรับจ่ายเงินของโรงเรียน

3. สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นต่าง ๆ เรียงตามลำดับคือ ชั้นรับรู้ข่าวสารจากโรงเรียน ชั้นการมีส่วนร่วมตามที่โรงเรียนกำหนด ชั้นให้คำปรึกษาแก่โรงเรียน แต่ชั้นที่ผู้ปกครองมีอำนาจการควบคุมโรงเรียนเป็นอันดับสุดท้าย

กิจกรรมที่ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล เรียงตามลำดับดังนี้ กิจกรรมการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน กิจกรรมการยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ กิจกรรมการแก้ไขปัญหาคูครูที่ขาดความรับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่ แต่กิจกรรมที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นอันดับสุดท้าย คือ การรับครูที่โอนย้ายจากที่อื่นมาสอนที่โรงเรียน

สำหรับการไม่มีมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่า ไม่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ กิจกรรมการคัดเลือกครูใหม่เข้ามาสอนในโรงเรียน

4. สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั่วไป พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นต่าง ๆ เรียงตามลำดับคือ ชั้นการมีส่วนร่วมตามที่โรงเรียนกำหนด ชั้นเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินการกับโรงเรียน ชั้นรับรู้ข่าวสารจากโรงเรียน แต่ชั้นที่ผู้ปกครองมีอำนาจการควบคุมโรงเรียนเป็นอันดับสุดท้าย

กิจกรรมที่ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั่วไป เรียงตามลำดับดังนี้ กิจกรรมการรักษาสภาพแวดล้อมความร่มรื่นสวยงามของโรงเรียน กิจกรรมการการรักษาความปลอดภัยของอาคารและทรัพย์สินของโรงเรียน กิจกรรมการสนับสนุนกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ

ของโรงเรียน แต่กิจกรรมที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นอันดับสุดท้ายคือ การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียน

สำหรับการไม่มีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่า ไม่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ กิจกรรมการสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาช่วยเหลือโรงเรียน

5. สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับดังนี้ ขั้นการมีส่วนร่วมตามที่โรงเรียนกำหนด ขั้นรับรู้ข่าวสารจากโรงเรียน ขั้นเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินการกับโรงเรียน แต่ขั้นที่ผู้ปกครองมีอำนาจการควบคุม เป็นอันดับสุดท้าย

สภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการบริหารงานของสถานศึกษาทั้ง 4 งาน เรียงตามลำดับคือ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ แต่การบริหารงานบุคคลเป็นอันดับสุดท้าย

สำหรับการไม่มีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการบริหารสถานศึกษา พบว่า การบริหารงานบุคคลผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมมากที่สุด

6. สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ

6.1 การบริหารงานวิชาการ

ปัญหา ได้แก่ ผู้ปกครองส่วนมากไม่เห็นความสำคัญของงานวิชาการ

ข้อเสนอแนะ ควรให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นในการจัดครูเข้าสอนประจำชั้น ควรให้ครูและผู้ปกครองช่วยกันดูแล อบรมสั่งสอนนักเรียนและช่วยกันกระตุ้นให้ผู้ปกครองนักเรียนทุกคนเห็นความสำคัญของการศึกษาโดยเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น

6.2 การบริหารงานงบประมาณ

ปัญหา ผู้ปกครองส่วนมากไม่เคยรับรู้เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนและงบประมาณที่ได้รับ

ข้อเสนอแนะ ควรให้ผู้ปกครองร่วมพิจารณาจัดสรรงบประมาณตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน

6.3 การบริหารงานบุคคล

ปัญหา ผู้ปกครองไม่มีโอกาสได้ประเมินผลการปฏิบัติงานของครู

ข้อเสนอแนะ ผู้ปกครองควรมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและประเมินการสอน

ของครู

6.4 การบริหารงานทั่วไป

ปัญหา ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองของนักเรียนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนน้อย

ข้อเสนอแนะ ครู ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองควรร่วมมือกันบริหารงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้มากขึ้น ครูและผู้ปกครองควรช่วยกันควบคุมดูแลความประพฤติของนักเรียน

6.5 ปัญหาอื่น ๆ ที่ค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้

ปัญหา ขาดแคลนสื่ออุปกรณ์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ครูไม่พาเด็กไปศึกษานอกสถานที่ ครูผู้สอนไม่เน้นการสอนภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ ครูมีภาระกิจมาก เพราะไปประชุม อบรม สัมมนาบ่อยทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เต็มที่ นักเรียนไม่มีระเบียบวินัย คุณธรรมและจริยธรรม โรงเรียนเน้นกิจกรรมอื่นมากเกินไป ครูที่สอนไม่เหมาะสมกับชั้นเรียน ขาดเงินทุนการศึกษาที่ช่วยสนับสนุนนักเรียน ขาดงบประมาณในการบริหารการศึกษา งบประมาณค่าอาหารกลางวันไม่เพียงพอ การจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนส่วนมากเน้นงานอาคารสถานที่ ไม่เห็นความสำคัญของงานวิชาการ ครูไม่ครบชั้น ขาดแคลนครูที่มีความสามารถเฉพาะทาง เช่น ภาษาอังกฤษ ศิลปะและดนตรีนาฏศิลป์ เป็นต้น ครูขาดวินัย ประพฤติตนไม่เหมาะสม ครูขาดความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มที่ ขาดการประสานงานระหว่างครูกับชุมชน นักเรียนมีความประพฤติไม่เหมาะสม โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น

ข้อเสนอแนะ ขอรับการช่วยเหลือและสนับสนุนสื่อ อุปกรณ์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีจากหน่วยงานและองค์กรอื่น ครูควรพานักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและนอกสถานที่ให้มากขึ้น ควรมีการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ขอรับบริจาคจากภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนการศึกษา จัดกิจกรรมหารายได้จากศิษย์เก่าและองค์กรต่าง ๆ ให้โรงเรียนจัดหางบประมาณอาหารกลางวันเพิ่มเติม โดยขอสนับสนุนจากองค์กรปกครองท้องถิ่น การจัดสรรงบประมาณของโรงเรียน ควรมุ่งเน้นกิจกรรมที่พัฒนางานด้านวิชาการให้มากขึ้น ควรแจ้งงบประมาณที่โรงเรียนได้รับการจัดสรรจากส่วนราชการและรายละเอียดของเงิน โครงการต่าง ๆ ให้ผู้ปกครองได้รับทราบ หรือให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับเงินงบประมาณบ้าง ร่วมกันจัดตั้งกองทุนการศึกษาจ้างครูอัตราจ้างมาสอน ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปกครองร่วมกันพิจารณาลงโทษครูที่กระทำผิด ควรจัดกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ทำร่วมกัน ทางโรงเรียนควรแจ้งข่าวสารให้ผู้ปกครองทราบบ้าง จัดให้มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ให้เพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 3 มีประเด็นที่น่าสนใจที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิจัย สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ พบว่า กิจกรรมที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงที่สุด คือ การส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ได้จัดให้นักเรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากการเรียนที่โรงเรียน เนื่องจากผู้ปกครองได้ให้ความสำคัญของการศึกษาและเห็นว่า ความรู้และประสบการณ์ที่นักเรียนได้เรียนรู้ภายในโรงเรียนไม่เพียงพอ ความรู้และแหล่งเรียนรู้ นอกโรงเรียน ซึ่งได้แก่ วิทยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือสถานที่สำคัญต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนจึงมีความจำเป็นต่อนักเรียนมาก เพราะจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ทำให้นักเรียนได้สืบเสาะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ได้เรียนรู้จากของจริง ได้รับประสบการณ์ตรง ความรู้แปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่ได้รับจะให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและสนุกสนาน ดังนั้น ผู้ปกครองจึงอยากส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ นอกโรงเรียน โดยผู้ปกครองอาจมีส่วนร่วมโดยการเป็นวิทยากรเอง หรืออาจจะให้ความช่วยเหลือในเรื่องของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกราช ฉัตรใจคำ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนให้ความเห็นชอบแผนการจัดกิจกรรม ให้บริการแก่ชุมชน/ท้องถิ่นของโรงเรียนและ ประสานงานกับวิทยากรภายนอก เพื่อให้การช่วยเหลือด้านการขาดแคลนบุคลากรครูแก่ทางโรงเรียน ให้การสนับสนุนส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งความรู้และวัสดุในท้องถิ่นมาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน ให้การสนับสนุนให้โรงเรียนได้จัดกิจกรรมโดยการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในชุมชนและสนับสนุนให้ครูได้จัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมแก่นักเรียน

นอกจากนี้กิจกรรมการบริหารงานวิชาการ พบว่า การจัดทำแผนงานโครงการและ กิจกรรมทางวิชาการ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมน้อย เพราะ ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดทำแผนงานโครงการและการบริหารงานวิชาการเป็นบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนแต่เพียงฝ่ายเดียว ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและบทบาทของตนเองมากนัก เป็นเพียงผู้รับทราบแผนงานโครงการและ กิจกรรมตามที่โรงเรียนแจ้งให้ทราบ ซึ่งสอดคล้องกับบทวิจัยของยุทธชัย ชูชัย (2544 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการประเมินผล ซึ่งได้ขัดแย้งกับบทวิจัยของ

พวงทอง ลักษณะอิทธิ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษารูปแบบหรือกิจกรรมความร่วมมือแสดงความคิดเห็นของผู้ปกครองในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน พบว่า โดยภาพรวมผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือสนับสนุนในกิจกรรมด้านวิชาการในระดับมาก โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาการเรียนรูของผู้เรียน

สำหรับการไม่มีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการบริหารงานวิชาการ พบว่า กิจกรรมที่ไม่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การพิจารณาครูเข้าสอนในชั้นต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เนื่องจากผู้ปกครองมีความเห็นว่าการพิจารณาครูเข้าสอนเป็นหน้าที่ของโรงเรียนโดยตรง

ปัญหาที่พบมากในการบริหารงานวิชาการ จากปัญหาและข้อเสนอแนะของงานวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ปกครองส่วนมากไม่เห็นความสำคัญของงานวิชาการ ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการ และข้อเสนอแนะที่พบคือ ครูและผู้ปกครองควรช่วยกันกระตุ้นให้ผู้ปกครองนักเรียนทุกคนเห็นความสำคัญของการศึกษาและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพิ่มมากขึ้น ซึ่งได้สอดคล้องกับบทวิจัยของภัทรภรณ์ นันทวงศ์ (2545 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนด้านการดูแลสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในงานวิชาการของโรงเรียนให้มากขึ้น

2. สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณ พบว่า กิจกรรมที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงที่สุด คือ การระดมเงินบริจาคเพื่อสนับสนุนการศึกษา ซึ่งสอดคล้องตามหลักการและทฤษฎีในการบริหารปัจจัยที่สำคัญและมีความจำเป็นคือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ (4 M's) การที่จะบริหารเงินหรืองบประมาณ เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ปัญหาอุปสรรคของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องอาศัยชุมชนหรือผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติโชติ ห้อยยี่งู (2527 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท การศึกษาเฉพาะกรณีในโรงเรียนถิ่นโอกาสวิทยา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะผู้ให้การสนับสนุน ร่วมมือในกิจการของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในลักษณะเป็นกรรมการร่วมประชุม และร่วมบริจาคเงิน ในขณะเดียวกันอุษา ภูมิ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนประถมศึกษา กับชุมชนศึกษา กรณีจังหวัดสมุทรสาคร โดยศึกษาความร่วมมือของผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชนในการร่วมมือทำกิจกรรมกับโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ในการ เข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน ผู้ปกครองจะให้ความร่วมมือในรูปของการบริจาคเงิน สิ่งของ ในขณะเดียวกัน ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร พบว่า คนในชุมชนเข้ามามี

ส่วนร่วมกับโรงเรียนมากที่สุด โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรและวัสดุสิ่งของ และทรงพล ทรงจำ (2541 : บทคัดย่อ) และวิจิตรา ไสยะ (2546 : 151) ได้ศึกษาพบเช่นเดียวกันว่า ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมและช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนโดยการเข้าไปบริหารจัดการสิ่งของและเข้าไปสนับสนุนด้านงบประมาณ

นอกจากนี้กิจกรรมการบริหารงานงบประมาณ พบว่า กิจกรรมการจัดสรรงบประมาณตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมน้อย อาจจะเป็นเพราะยังมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในด้านอื่น ๆ เช่น ไม่มีเวลา ขาดการประสานความร่วมมือกับผู้บริหารหรือคณะครู และไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ซึ่งขัดแย้งกับบทวิจัยของบุญเลิศ ทิพจร (2544 : 75-76) ที่ได้ศึกษา แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ชุมชนพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารและส่งเสริมการศึกษา ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการบริหาร จนถึงสิ้นสุดที่ผลของการจัดการศึกษาและขัดแย้งกับบทวิจัยของพิมพ์ดา ตามี (2540 : 75-78) ที่พบว่า ผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน โดยร่วมกำหนดนโยบายและวางแผนการปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียน

สำหรับการไม่มีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการบริหารงานงบประมาณ พบว่า กิจกรรมขั้นไม่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การควบคุมการรับจ่ายเงินของโรงเรียน อาจเป็นเพราะการรับจ่ายเงินงบประมาณต้องปฏิบัติตามกรอบของหลักเกณฑ์ ระเบียบกฎหมายและแนวปฏิบัติ ดังนั้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน การควบคุมดูแลตลอดจนการประเมินผลความคุ้มค่าของการใช้จ่ายงบประมาณ ผู้ปกครองจึงเข้ามามีส่วนร่วมน้อย ทางโรงเรียนเพียงแต่แจ้งให้ผู้ปกครองทราบและขอความร่วมมือเพียงบางเรื่องเท่านั้น

ปัญหาที่พบมากในการบริหารงานงบประมาณ จากปัญหาและข้อเสนอแนะของงานวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ปกครองส่วนมากไม่เคยรับรู้เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนและงบประมาณที่ได้รับ และข้อเสนอแนะที่พบคือ ควรให้ผู้ปกครองร่วมพิจารณาจัดสรรงบประมาณตามแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ซึ่งแนวปฏิบัติของโรงเรียนเมื่อได้รับจัดสรรงบประมาณ ทางโรงเรียนได้ประชุมพิจารณาวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ตามกรอบระเบียบของกฎหมายและเสนอแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบและดำเนินการตามแผนและกรอบระยะเวลา เพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบในที่ประชุม ส่วนเงินรายได้ที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมหารายได้หรือขอรับบริจาคจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนนั้น ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาจะเป็นผู้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกครั้ง ดังนั้น ในแนวปฏิบัติผู้ปกครองจึงเป็นเพียงได้รับรู้แต่มิได้เป็นผู้ร่วมพิจารณางบประมาณที่โรงเรียนได้รับจัดสรร

3. สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล พบว่า กิจกรรมที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงสุดคือ กิจกรรมการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูพบว่า เนื่องจากครูเป็นผู้อบรมสั่งสอนให้เด็กมีความรู้ คุณธรรมและจะต้องเฝ้าระวังดูแลอย่างใกล้ชิด ให้คำปรึกษาหารือและแนะแนวทาง ถ้าขาดแคลนครูหรือขาดแคลนครูที่มีความถนัดในบางวิชา หรือครูไม่ครบชั้นก็จะทำให้เกิดปัญหากระทบต่อเด็กโดยตรง ในงานวิจัยของพิมพา ตามี (2540 : 75-78) เห็นว่า ผู้ปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนปรับปรุงเกี่ยวกับการเรียนการสอน ให้ความร่วมมือเป็นวิทยากรพิเศษ สนับสนุนอุปกรณ์การสอนและต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารงานของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ พันธ์ หันนาคินทร์ (2526 : 25) ได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารบุคคลว่าเป็นภารกิจที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายจึงจะทำให้ การบริหารการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง Smith และ Purky (อ้างอิงมาจาก วิโรจน์ สารัตนะ; 2524 : 23) ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการบริหารโรงเรียนว่าผู้ปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนในการวางแผนงานมีการพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมสวัสดิการและความมั่นคงให้บุคลากรโดยตรง ซึ่งขัดแย้งกับ ประกอบ คุณารักษ์และคณะ (2532 : 65) ที่ได้ศึกษารูปแบบความร่วมมือขององค์กรชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา เห็นว่าการดำเนินงานในโรงเรียนเป็นเรื่องของครูโดยเฉพาะและเห็นว่าครูในโรงเรียนเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถอยู่แล้วหากคนเสนอความคิดเห็นอะไรไปเกรงว่าจะด้อยค่าและสร้างความยุ่งยากใจให้กับทางโรงเรียนมากกว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์

นอกจากนี้กิจกรรมการบริหารบุคคล พบว่า การมีส่วนร่วมในการรับครูที่โอนย้ายจากที่อื่นมาสอนที่โรงเรียนมีน้อย เพราะในการบริหารงานบุคคลเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับระเบียบกฎหมาย การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจึงไม่ได้เกี่ยวข้องมากนักแค่เพียงได้รับรู้เท่านั้น

สำหรับการไม่มีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการบริหารงานบุคคล พบว่า กิจกรรมที่ไม่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การคัดเลือกครูใหม่เข้ามาสอนในโรงเรียน เนื่องจากระเบียบปฏิบัติการคัดเลือกครูใหม่ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระเบียบกฎหมาย ในทางปฏิบัติการดำเนินการเป็นเรื่องของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ปกครองจึงมีส่วนร่วมน้อย ซึ่งสอดคล้องกับบทวิจัยของสฤษฎี มินทะระ (2536 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัญหาในด้านการศึกษา รัฐยังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง หรือรัฐยังไม่กระจายอำนาจอย่างจริงจัง อำนาจยังกระจุกอยู่ที่ส่วนกลาง ดังนั้นการพิจารณาจัดสรรครูจึงเป็นอำนาจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บทบาทของผู้ปกครองจึงเป็นเพียงกรรมการที่ปรึกษาและให้ความร่วมมือตามที่โรงเรียนเห็นชอบเท่านั้น

ปัญหาที่พบมากในการบริหารงานบุคคล จากปัญหาและข้อเสนอแนะของงานวิจัยในครั้งนี้คือ ผู้ปกครองไม่มีโอกาสได้ประเมินผลการปฏิบัติงานของครู และข้อเสนอแนะที่พบคือ

ควรให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและประเมินการสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพา ตามี (2540 : 75-78) ที่พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนต้องการให้โรงเรียนวางแผนปรับปรุงเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ต้องการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานร่วมกันกำหนดนโยบายและประเมินผลการทำงาน of โรงเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของพนัส หันนาคินทร์ (2526 : 25) ได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารบุคคลว่าเป็นภารกิจที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย จึงจะทำให้การบริหารการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั่วไป พบว่า กิจกรรมที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงที่สุดคือ กิจกรรมการรักษาสภาพแวดล้อมความร่มรื่นสวยงามของโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ สภาพแวดล้อมที่ดีบรรยากาศที่ดี ย่อมส่งผลทางด้านจิตใจของผู้เรียน ผู้ปกครองควรได้มีโอกาสและมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยการบริจาคและให้การสนับสนุนทั้งด้านทุนทรัพย์ ด้านแรงงานและวัสดุแก่โรงเรียน ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจทั้งในส่วนของโรงเรียนและผู้ปกครองที่ได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมด้วยกัน ซึ่งได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เพ็ญศรี สมร่าง (2545 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมเกี่ยวกับการบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดหาเงินนอกงบประมาณเพื่อช่วยเหลือในการพัฒนาโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการแก่โรงเรียนมาก เช่น การสนับสนุนจัดหาโต๊ะ เก้าอี้ ตลอดจนอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ให้กับทางโรงเรียน เป็นต้น

นอกจากนี้กิจกรรมการบริหารงานทั่วไป พบว่า การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนมีน้อย อาจเป็นเพราะผู้ปกครองไม่มีความสนใจในกิจกรรมของโรงเรียน ไม่มีความพร้อมและมีภาระมากทำให้ไม่มีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ซึ่งขัดแย้งกับบทวิจัยของวีรวัฒน์ ไชยคำมิ่ง (2534 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่า บุคลากรทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของโรงเรียนมาก และอนุพล มานะสารวุฒิ (2543 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ร่วมรับรู้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และร่วมตรวจสอบ ติดตามการประชาสัมพันธ์ ชื่อเสียงของโรงเรียน

สำหรับการไม่มีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ในการบริหารงานทั่วไป พบว่า กิจกรรมที่ไม่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาช่วยเหลือโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับบทวิจัยของ ผิน ศรีกอก (2534 อ้างอิงมาจาก เอกราช ฉัตรใจคำ; 2542 : 26) ที่พบว่า การติดต่อขอความร่วมมือจากสถาบันอื่นช่วยเหลือทางโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง แต่ขัดแย้งกับบทวิจัยของพิมพา ตามี (2540 : 75-78) พบว่า ผู้ปกครองต้องการเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนด้านแรงงาน แสดงความคิดเห็นและในข้อเสนอแนะประสานงานให้ผู้อื่นมาช่วยร่วม

บริจาคเงินและบริจาควัสดุ

ปัญหาที่พบมากในการบริหารงานทั่วไป จากปัญหาและข้อเสนอแนะของงานวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนมีโอกาสดำเนินการร่วมพัฒนาโรงเรียนน้อย และข้อเสนอแนะที่พบคือ ครู ผู้นำชุมชน ควรร่วมมือกันบริหารงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้มากขึ้น เพราะความสัมพันธ์ที่ดี ย่อมมีผลต่อความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งขัดแย้งกับบทวิจัยของเอกราช ฉัตรใจคำ (2542 : บทคัดย่อ) พบว่าชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นตัวแทนของโรงเรียนในการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน และอุษา ภูมิ (2534 : บทคัดย่อ) ยังค้นพบอีกว่าความสัมพันธ์ระหว่างครูกับชุมชนมีผลต่อความร่วมมือในการทำกิจกรรมของโรงเรียน ในขณะเดียวกัน ประมาณ ดันติกุล (2538 : บทคัดย่อ) ก็ได้ศึกษาพบว่า กิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของชาวบ้านจะมีสมาชิกเข้าร่วมมาก ส่วนกิจกรรมที่ชาวบ้านยังไม่แน่ใจในวิธีการแก้ปัญหาจะมีสมาชิกเข้าร่วมน้อย และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือ ได้แก่ สภาพแวดล้อม ความถี่และระยะเวลาที่มีความสัมพันธ์ของกลุ่ม

กล่าวโดยสรุป จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า สภาพการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาทั้ง 4 งานคือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคลและงานบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในขั้นการมีส่วนร่วมตามที่โรงเรียนกำหนด แต่ในขั้นไม่มีส่วนร่วมคือขั้นที่ผู้ปกครองมีอำนาจควบคุมการบริหารงานของโรงเรียน จะเห็นได้ว่า การบริหารการศึกษาในปัจจุบัน ผู้ปกครองได้มีบทบาทเพียงให้ปฏิบัติและสนับสนุน ส่งเสริมให้การบริหารงานของโรงเรียนบรรลุเป้าหมายเท่านั้น แต่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจในการบริหารแต่อย่างใด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้ปกครองยังไม่เข้าใจบทบาทของตนเองในการเข้าร่วมในการจัดการศึกษาและโรงเรียนเองก็ยังไม่ได้สร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการศึกษาอย่างแท้จริง สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2545 อย่างจริงจัง จึงจะทำให้การบริหารการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั้ง 4 งาน ในระดับการมีส่วนร่วมตามที่โรงเรียนกำหนด ดังนั้น โรงเรียนจึงต้องส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะควรส่งเสริมบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาให้เป็นผู้ดำเนินการจัดการและพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัย ปัจจัยส่งเสริมหรือมูลเหตุจูงใจประเมินต่างๆ ที่ทำให้ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัย ความต้องการของผู้ปกครอง ในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ในงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป